

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE



PSSS Novi Pazar

BILTEN

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA NOVI PAZAR D.O.O.

BILTEN BROJ 89 - FEBRUAR 2017 - BESPLATAN PRIMERAK

ISHRANA PČELA



STRANA 6

STRANA 5

IPARD II PROGRAM EU - NEPRIHVATLJIVI TROŠKOVI



SMILJE



STRANA 3

ISHRANA
STEONIH
(ZASUŠENIH)
KRAVA
STRANA 2

ŽIŽAK PASULJA
ACANTHOCCELIDES
OBTECTUS

STRANA 4

NEGA I SMEŠTAJ
KRAVA

STRANA 7

PREGLED
CENA
SA PIJACE

STRANA 8



DIPL. ING. STOČARSTVA BILAL TAJIĆ

ISHRANA STEONIH (ZASUŠENIH) KRAVA

U toku laktacije krava se dosta iscrpi, jer pored mleka koje tele treba da posisa, mi težimo ka što većoj količini koju čovek može koristiti za svoje potrebe. Pored toga, želimo da se krava jednom godišnje oteli i da njena plodnost bude što duža, najmanje 5 laktacija.

Uzmemo li da se krava teli svake godine a da laktacija traje oko 300 dana, to period za njenu pripremu treba da traje oko 2 meseca. U tom periodu je i najintenzivniji porast embriona, koji u jednom danu može iznositi i oko 1 kg. To znači da kravu moramo zasušiti najmanje na 2 meseca pre telenja. Ovo zasušenje je nešto teže kod veoma mlečnih krava, te ćemo jednovremeno smanjiti obrok kravi, a naročito smanjiti sočna hraniva. Jako mlečne krave nekada nećemo moći zasušiti ni na 4 nedelje pre telenja.

U vreme zasušenosti hrana mora biti i obilna i kvalitetna, jer treba obezbediti normalan razvoj embrionu i omogućiti da krava nadoknadi onu težinu koju je izgubila u predhodnoj laktaciji, a koja može iznositi i do 100 kg. Pored toga mlađe krave treba da dobiju i neki avans za sledeću laktaciju, koja treba da je nešto veća od predhodne.

Zasušenje krava mora biti postepeno i bez nekih posledica po njeno zdravlje kod slabomlečnih krava to ne stvara neki veliki prob-

lem, jer često one zasuše same na dva meseca pred telenje.

Zasušenje dobrih mlekulja čini će nam problem, jer ćemo biti prinuđeni, u prvom redu, da jedno vreme smanjimo obrok, naročito sočna hraniva. Zasušenje traje od 7 – 10 dana.

Kada smo grlo zasušili, počinjemo sa „forsiranjem“ grla ishranom tj. Stalno mu povećavamo obrok i po količini i po kvalitetu. U letnjem periodu kada imamo dobru pašu biće dovoljno da kravi, pored paše, dajemo 2-3kg. Koncentrata. U koliko nemamo dobru ispašu, onda ćemo joj pored koncentrata, davati 2-3 kg lucerkinog sena.

U zimskom periodu steonj kravi osnovu kvalitetnog obroka čini lucerkino ili dobro livadsko seno. Pored sena daćemo joj u obrok i sočna hraniva (silažu ili neke repine rezance) Tako bi jedan dnevni obrok izgledao ovako:

- lucerkino ili livadsko seno 6-10 kg.
- Silaža 15-25 kg.
- Koncentrat 2-4kg

Kod ishrane steonih krava moramo voditi računa o njenoj kondiciji i proizvodnji koju očekujemo u sledećoj laktaciji, te tako i sačinjavati obrok. Treba obezbediti da krava pred telenje bude dobro uhranjena, ali ne ugojena i dobrog zdravlja. Voditi računa da nalevanje mleka pre telenja ne počne suviše rano, što bi dovelo do zapaljenja vimena. Ukoliko primetimo da do toga može doći, prekidamo davanje sočnih hraniva, a možemo ukinuti i koncentrate, te grlu davati samo seno.

Važne su kod ishrane krava, i potrebe u mineralnim materijama i vitaminima. Naročito se mora voditi računa o kalcijumu, čiji je bilans negativan u prvim danima laktacije. Dodavanjem u obrok 60-100gr. Koštanog brašna sprečavaju se kasnije posledice na nedostatak kalcijuma. Kuhinjsku so dodavati u obrok od oko 50gr. dnevno.



DIPL. ING. RATARSTVA SMAIL EJUOVIĆ

SMILJE

Istorijat-Smilje je biljka primorskih i krševitih predela sredozemlja i potiče sa obala Italije i Francuske gde raste kao samonikla biljka. To su joj prirodna staništa i najviše voli takve lokacije. Naziva se zlatom a rusko ime Besmrtnik potiče od toga da ne vene čak i pošto se ubere. Trenutno se najviše gaji u Hercegovini i Dalmaciji mada ima uzgoj i u Srbiji.

Zemljište-Ne podnosi kisela i mnogo vlažna zemljišta, već neutralna sa dosta sadržaja kalcijuma odnosno voli krečovita zemljišta. Ne odgovaraju mu zemljišta kao što je plodna oranica ili voćnjak već tlo koje je kamenito, peskovito i krševito. Neka zemljišta koja se smatraju neplodnim za druge kulture za njega mogu biti odlična.

Klima-Smilje voli izuzetno sunce i toplotu ali može da podnese i jako niske kao i jako visoke temperature. U godinama kada nema dovoljno sunca i toplote a uz to i ako ima dosta vlage-tj kišnih dana onda se to sigurno negativno odražava na kvalitet sirovine smilja.

Uzgoj-Najpre je potrebno uzoravanje na 30 cm u osnovnoj obradi a potom treba pristupiti uobičajenoj pripremi zemljišta za uzgoj. Od agrotehničkih mera vrši se okopavanje, prihranjivanje, plevljenje (ručno) i po potrebi umereno zalivanje jer dobro podnosi sušu. Setva se vrši iz semena i rasada a za predele poput Pešteri koje ima jako hladnu zimu preporučuje se prolećna sadnja/setva da nebi mlade biljke izmrzle tokom hladne zime. Sadi se u redove sa međurednim rastojanjem od 50-60 cm. A razmak između svaka dva reda treba biti toliki da može proći neka poljoprivredna mašina. Negu biljaka treba vršiti ručno a prihranu đubrivima strogo po uputstvu koje se dobija odrađenom analizom zemljišta.

Berba-se vrši kada su listovi intenzivno žute boje i to odsecanjem biljke na visini od 15-20 cm. Životni vek smilja na toj parceli može biti 8 a maksimalno 10 godina nakon čega se vrši plodosmena. Prinos u punom rodu ide između 3,5-4 t/ha. Odmah nakon berbe vrši se sušenje na 45 stepen i ili ako ćemo proizvoditi ulje vrši se destilacija u prva 24 časa nakon berbe. (1 litar ulja ide do 1500 eura ali moramo naglasiti da je za 1 litar ulja potrebno 600-800 kg svežeg smilja). Prinos po sadnici prve godine je 150 gr., druge 400 gr., a treće u punom rodu do 1 kg.

Upotreba-za spravljanje lekova u farmaceutskoj industriji u narodnoj medicini za čajevе-napitke kao i za spravljanje pomenutog ulja koje ima višestranu upotrebu.





DIPL.ING. SVETLANA ŠUČEVIĆ

ŽIŽAK PASULJA - *ACANTHOCELIDES OBTECTUS*

Pasuljev žižak (*Acanthoscelides obtectus*) je jedna od najopasnijih štetočina pasulja, a pošto se podjednako dobro razvija i na otvorenom polju i u skladištu na njega treba obratiti veću pažnju i zrna zaštititi još u polju. Odrastao insekt je dugačak 4-5 mm, žućkasto zelenkasti, dok su sa donje strane crvenkasti po čemu se lako razlikuju od žiška graška. Pokriveno je pokriveno gustim sivim dlačicama, između kojih se nalaze beličaste i tamne pege. Larva u prvom stadijumu ima noge koje kasnije izgubi, a telo je belo i kasnije prekriveno dugim dlakama bleđožute boje i dugačke 4 mm. U agroekološkim uslovi- ma naše zemlje ova štetočina ima tri do četiri generacije godišnje. U skladištima gde su us- lovi sredine, posebno temperature i vlažnosti, skoro konstantni razvije se veći broj generacija - dve, a u polju, gde faktori sredine variraju, jednu generaciju. Prva generacija razvija se u skladištu, druga, letnja generacija počinje u pri- rodi kada ženka položi jaja na već zrele mahune i završava razviće u skladištu i treća generacija se razvija u skladištima. U jednom zrnu pasulja može da bude više larvi, čak i do 20 i mnogo iz- meta štetočine. Pasuljev žižak je oligofag pored pasulja napada seme grahorice i lupine, zatim sočiva, graška i boba. Napadnuta zrna su veoma štetna za čovečije zdravlje pa se nesmeju koristi- ti za ishranu. Žižak zimu provodi u skladištima.

U proljeće, najčešće već početkom aprila, kada temperatura vazduha dostigne 15 stepeni, odrasli napuštaju skladište i sele se na polja pod pasuljom. Čim mahune počnu da zru, ženke na njima probuše jedva vidljiv otvor, koji polože jedno ili više jaja. Jedna ženka može da položi 70-80 jaja. Čim se ispile, larve počinju da se hrane sadržajem zrna, uglavnom u površinskoj zoni. Štetočina ne oštećuje klicu i takav pasulj, pod uslovom da se larve prethodno unište, može da se koristi za setvu. Larve mogu brzo da se premeštaju iz jednog u drugo zrno, što otežava zaštitu, pogotovo u skladištu. I odrasli su dobri letači i lako prelaze sa jednog na drugo polje. Ako se pojavi, pasuljev žižak mora da se suzbija i u polju i u skladištu. Zaštita u polju podra- zumeva setvu nezaraženog semena. Takođe, žetva treba da se obavlja blagovremeno, da bi se sprečila "seoba" s jedne na drugu parcelu. Obrani pasulj ne treba ostavljati da se suši u polju, jer štetočina nastavlja da polaže jaja na mahune. Suši se u izolovanim prostorijama, u koje žižak ne može ući. Mehaničke mere suz- bijanja su izlaganje džakova sa zrnima niskim temperaturama, na koje je žižak osetljiv. Što je temperatura niža potreban je i kraći vremenski period do uginuća žižka: pri temperaturi od 0°C uginuće nakon 30 dana, na temperaturi od -4°C uginuće nakon 15 dana, a na temperaturi od - 15°C žižak će uginuti za jedan dan. Najbolje je pasulj tokom zime skladištiti na temperaturi 0°C ili na temperaturama vrednosti oko 0°C. Zrno pasulja koje će se kasnije koristiti za ishranu, možemo staviti i pod dejstvo visokih temper- atura i na taj način ga zaštititi od žižka. Pasulj je potrebno izložiti temperaturi od 80 do 90°C u trajanju četiri do pet minuta. Nakon izloženosti visokoj temperaturi pasulj ostavite da se ohladi. Pasulj tretiran na ovaj način nije za setvu.



DIPL. ING. SILVIA HODŽIĆ

IPARD II PROGRAM EU – NEPRIHVATLJIVI TROŠKOVI

Sledeći troškovi neće biti prihvatljivi u okviru IPARD II programa:

-Porezi, uključujući porez na dodatnu vrednost;

-Carine i uvozne dažbine, ili neke druge dažbine;

-Kupovina, zakup ili lizing zemljišta i postojećih objekata, bez obzira na to da li će lizing rezultirati promenom vlasništva, osim ako odredbama IPARD II nije drugačije određeno;

-Kazne, finansijski penali i troškovi parničenja;

-Troškovi poslovanja, osim kada je to opravdano prirodom mere IPARD II programa;

-Polovna mehanizacija i oprema;

-Bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;

-Troškovi konverzije, troškovi i gubici u pogledu kursne razlike u vezi sa IPARD namenskim računom, kao i drugi čisto finansijski troškovi;

-Doprinosi u naturi;

-Kupovina poljoprivrednih proizvodnih prava, životinja, jednogodišnjih biljaka i njihova sadnja;

-Bilo kakvi troškovi održavanja, amortizacije ili zakupa, osim u slučajevima kada to

opravdava priroda mere IPARD II programa;

-Bilo kakav trošak i bilo kakva plaćanja nastala od strane državne administracije prilikom upravljanja i sprovođenja pomoći, odnosno troškovi upravljanja i operativne strukture i posebno, režijski troškovi, troškovi zakupnine i plate za zaposlene u okviru aktivnosti upravljanja, sprovođenja nadzora i kontrole, osim u slučajevima kada to opravdava priroda mere IPARD II programa.

Sledeći troškovi se takođe, smatraju neprihvatljivim, osim ukoliko Komisija jasno i izričito ne odluči drugačije:

-Troškovi projekata koji su, pre završetka, naplaćeni korisnicima ili učesnicima, osim ukoliko primljene nadoknade nisu oduzete od troškova koji se potražuju;

-Promotivni troškovi, osim onih koji su od zajedničkog interesa;

-Troškovi korisnika, koji u strukturi korisnika ima više od 25% javnog kapitala, osim ukoliko Komisija drugačije ne odluči u specifičnom slučaju na osnovu opravdanog zahteva podnetog od strane srpskih vlasti. Komisija će o tome odlučiti u roku od tri meseca nakon prijema zahteva. Izuzeće nije primenjivo na infrastrukturne troškove, LEADER pristup ili ljudski kapital.





DIPL.ING. STOČARSTVA SAFET VESNIĆ

ISHRANA PČELA

Medonosna pčela se gaji radi meda, polena, matičnog mleča, voska, pčelinjeg otrova i propolisa. Da bi proizvele sve ove proizvode pčelama su neophodni: Proteini, ugljeni hidrati, masti, vitamini, minerali i voda. Organi za ishranu pčela sastoje se iz prednjeg, srednjeg i zadnjeg creva. Pčele koriste samo dve vrste hrane: Nektar i polen, koje sabiraju sa cvetova.

U intenzivnom pčelarstvu često se javlja deficit u hranljivim materijama u zimskom i prolećnom periodu, zbog čega se vrši prihrana pčela. U ovu svrhu koriste se različiti izvori hranljivih materija, koji moraju biti maksimalno prilagođeni potrebama pčela.

Ugljeni hidrati su značajni za pčele kao izvor energije a idealna ugljenohidratna hrana za pčele je med, jer sadrži oko 80 % šećera, 18 % vode i vrlo malo proteina, organskih kiselina, minerala i vitamina. Kritični periodi deficita meda su zima i proleće. U zimskom periodu može doći do uginuća i gubitka pčelinje zajednice. Najbolje je u košnicama ostaviti u jesen 15 – 20 kg meda. Zbog toga se prvenstveno pčelama daje pre svega ugljenohidratna hrana a vrlo retko proteinska. Najčešće se koristi šećer šećerne repe ili šećerne trske koji je mnogo jeftiniji od meda. Dodatna hrana za pčele se sprema i koristi u obliku šećernog sirupa i pogača. Prihranjivanje pčela šećernim sirupom u cilju povećanja rezervi hrane treba završiti do kraja

avgusta, eventualno do 15 septembra. Pored prihranjivanja pčela u cilju povećanja rezervi meda za zimu, može se vršiti i podsticajno jesenje prihranjivanje pčela kada dnevni unos nektara padne na 100 -200 grama ili vaga pokaže nultu ili negativnu promenu težinae košnice. Obavlja se najviše do 48 dana pred prestanak izletanja pčela. Šećer za prihranjivanje pčela je po hemijskoj strukturi disaharid, saharoza čiji je molekul izgrađen od po jednog molekula glukoze i fruktoze. Ova dva monosaharida su najviše zastupljeni u medu. Mešutim, šećer dodat u vidu pogače ili sirupa pčele moraju najpre enzimski da prerade odnosno da ga razrade razlaganjem saharoze do glukoze i fruktoze. Najveću količinu proteina, pčele obezbeđuju iz polena medonosnih i drugih biljaka. Polen se koristi za ishranu larvi a neophodan je i za mlade pčele, maticu i trutove. Najveće količine proteina odnosno polena pčelama su potrebne u sezoni intenzivnog gajenja legla, igradnji saća i pri preradi nektara u med. U polenu biljaka koje se oprašuju vetrom uvek je manje proteina nego u polenu biljaka koje oprašuju insekti.

Za medonosne pčele polen predstavlja ne samo izvor proteina već i lipida. Lipidi imaju energetske ali i građivnu ulogu. Polen predstavlja i glavni izvor vitamina u ishrani pčela. Najveće potrebe pčela za vitaminima je u periodu kada luči mleč i učestvuje u ishrani legla i matice.

Najveće potrebe pčela za vodom su u proleće, zbog intenzivnog razvoja društva i uvećanja legla, za čiju ishranu je potrebna velika količina matičnog mleča. U letnjim toplim danima kada je temperatura preko 35,5 C, povećavaju se potrebe za vodom jer ona služi i za rashlađivanje unutrašnjosti košnice. Pčele sakupljačice nektara dnevno izleću 10 – 15 puta, sakupljačice polena 3 – 5 puta a vodonoše i do 100 puta. Najbolje je obezbediti hladovinu za pčelinjake u toku leta kao i izvore čiste vode.



DIPL.ING. STOČARSTVA ZUMRETA TRTOVAC

NEGA I SMEŠTAJ KRAVA

Da bi nam krave što duže živjele i kako bi ustalile maksimalnu proizvodnju mleka, da bi grla što bolje koristila hranu, moramo im posvetiti pažnju oko smeštaja i oko nege. Tako ćemo



dobiti jeftinije stočarske proizvode. Od važnijih mera nege krava treba pomenuti sledeće:

1. Čišćenje je izuzetno važna mera kojoj se kod nas ne posvećuje velika pažnja, mada je za proizvodnju kvalitetnog mleka neophodna. Čišćenjem ili timarenjem grla podstičemo disanje preko kože, što čini osnovu proizvodnje mleka. Izuzetno je važno i održavanje higijene u samoj štali.

2. Nega papaka je izuzetno važna mera

kod krava, a naročito kod onih krava koje se čitave godine drže u štalama. Nestručno obrezani papci i ne negovani papci negativno utiču na proizvodnju, a i vek iskorišćavanja krava se smanjuje.

3. Temperatura štale znatno utiče na fiziološke procese životinja, a samim tim i na proizvodnju. Goveče je sposobno, kao i svaka druga životinja, da izvesnu temperaturu podnosi bez naročitih reagovanja. Ona se kreće od 0-15°C. Ove granice zavise od rase, starosti, ishrane, proizvodnje i aklimatizacije. Povećana potrošnja hrane, kao i povećana proizvodnja, pojačava stvaranje toplote u telu. Krava muzara u najvećoj laktaciji proizvodi dvostruko više toplote nego zasušena krava. Zato krave visoke produkcije mleka izdržavaju veću hladnoću, ali su zato i veoma osetljive na visoku temperaturu. Krave muzare povećavaju utrošak hrane tek na temperaturama nižim od -4°C. Međutim, proizvodnja mleka kod krava opada već kod temperature od 21°C. Ovo se još više odražava na krave koje se nalaze u stajama gde je vlažnost nešto veća. Vlažnost prostorija u kojima krave borave trebalo bi da bude oko 60- 75%.

4. Sastav vazduha u stajama je, takođe, važan za zdravlje krava, a samim tim i za proizvodnju mleka. Štetni gasovi: ugljen-dioksid, amonijak i sumporvodonik, i u malim količinama pri dužem delovanju veoma štetno deluje na zdrave životinje.

5. Svetlost u prostorijama u kojima krave borave, takođe, je jedan od veoma važnih činilaca, posebno za krave stajskog uzgoja. Zato prozori u stajama moraju omogućavati dovoljno prodiranja svetlosti u prostorijama, jer sunčana svetlost aktivira ergosterin, provitamin vitamina D, koji sprečava omekšavanje kostiju kod krava. Svetlost, pored ovoga, aktivira izmenu materija deluje kao dezinficijens.



**PREGLED CENA SA ZELENE, KVANTAŠKE I STOČNE PIJACE
NA DAN 08.02.2017. GODINE**

POVRĆE			VOĆE			PIJAČNA CENA STOKE	
PROIZVOD	KVANTAŠ DIN/KG	ZELENA DIN/KG	PROIZVOD	KVANTAŠ DIN/KG	ZELENA DIN/KG	PROIZVOD	ŽIVA VAGA DIN/KG
SPANAC	180	200	BANANA	100	110	TELAD ŽENSKA	375
ŠARGAREPA	50	70	POMORANDŽA	70	90	TELAD MUŠKA	470
PARADAJZ	180	200	KRUŠKA	160	180	JUNAD DO 300 KG	260
BELI LUK	800	1000	LIMUN	80	110	JUNAD DO 480 KG	250
KUPUS	30	40	JABUKA	30	50	KRAVE ZA KLANJE	160
KROMPIR	30	40	ANANAS	220	240	JAGNJAD	320
CVEKLA	50	70	KIVI	110	140	DVISKE	240
CRNI LUK	40	60	ORAH MREZGA	800	1000	OVCE	160
BUNDEVA	20	40	MANDARINA	90	100	OVNOVI	200
PAPRIKA	160	180	GREJPFUT	60	80	PRASAD DO 25 KG	210

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

IZDAJE: POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA NOVI PAZAR D.O.O.

36300 NOVI PAZAR, UL. 7. JULI BB,

TEL: +381 20 337 800, 337 801, 337 802 FAX: +381 20 337 803

E-MAIL: pss.novipazar@gmail.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: MR DIPL.ING. NIHAD R. HASANOVIĆ,

TEHNIČKI UREDNIK: ALBIN ŠABOTIĆ,

TEKSTOVE PRIREDILI:

BILAL TAJIĆ DIPL.ING.

ZUMRETA TRTOVAC DIPL.ING.

SVETLANA ŠUČEVIĆ DIPL.ING.

SMAIL EJUPOVIĆ DIPL.ING.

SAFET VESNIĆ DIPL.ING.

SILVIJA HODŽIĆ DIPL.ING.

TIRAŽ: 200 PRIMERAKA

– SAVETODAVAC ZA STOČARSTVO

– SAVETODAVAC ZA STOČARSTVO

– SAVETODAVAC ZA ZAŠTITU BILJA

– SAVETODAVAC ZA RATARSTVO

– SAVETODAVAC ZA STOČARSTVO

– SAVETODAVAC ZA VOČARSTVO

SVI POLJOPRIVREDNI
PROIZVOĐAČI KOJI IMAJU
VIŠAK PROIZVODA ZA TRŽIŠTE
MOGU KONTAKTIRATI
SVOG POLJOPRIVREDNOG
SAVETODAVCA I OBJAVITI
BESPLATNU PONUDU SVOJIH
PROIZVODA NA SAJTU

AGROPONUDA

BERZA POLJOPRIVREDNIH
PROIZVODA

WWW.AGROPONUDA.COM